

رادیو و ارزیابی و نظارت اخلاق مدار

❖ منیر خیاطفراهانی

کارشناس ارشد علوم ارتباطات اجتماعی و تهیه‌کننده و سردبیر رادیو گفت‌وگو

چکیده

رادیو در ایران رسانه‌ای ملی است؛ رسانه‌ای که یکی از مهم‌ترین کارکردهای آن، گسترش اخلاق در جامعه است. رادیو با توجه به وسعت مخاطبان خود وظیفه دارد که مسائلی چون، ساده‌زیستی، رعایت ادب، احترام به والدین و بزرگان، رعایت حق‌الناس و روحیه تعاون و همکاری را در جامعه گسترش دهد تا جامعه به‌سوی پیشرفت مادی و معنوی به‌پیش رود. برای دستیابی به‌چنین منظوری، علاوه بر برنامه‌ریزی برای تولید برنامه‌های اخلاقی و مفید، باید سیستم ارزیابی و نظارت اخلاق‌مدارانه نیز پدید آید تا بدانیم تا چه اندازه به اهداف خود نزدیک شده‌ایم و با توجه به آن بازخورد، برای تولیدات آتی سازمان برنامه‌ریزی کنیم.

دیباچه

با توجه به جایگاه والا و حساس سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی در جامعه و ابعاد معنوی و فرهنگی مأموریتها و اهداف آن، مدیریت به‌عنوان فرایند بسیار بااهمیتی که طی آن، منابع انسانی و مادی برای نیل به هدف‌های ازپیش‌تعیین‌شده هماهنگ می‌شوند، باید در راستای نیل به اهداف عالی آن سازمان از کارایی و اثربخشی لازم برخوردار باشد. همان‌طور که در مبانی دانش مدیریت نیز اشاره شده است، یکی از مهم‌ترین وظایف هر مدیر، کنترل و نظارت بر فعالیت‌ها و عملکردهای سازمان تحت مدیریت است. از این‌رو، وجود نظام ارزیابی و کنترل در سازمان، با توجه به فعالیت‌ها و محیط درونی و بیرونی آن ضرورتی حیاتی دارد. به‌طور کلی، طراحی و تدوین «نظام‌های نظارتی و ارزیابی» لازمه توسعه و بقای سازمان‌های پیچیده و بزرگ است. این موضوع در برهه زمانی کنونی به‌منظور تحقق اهداف و راهبردهای کلان نظام از اهمیت صدچندانی برخوردار شده است. این طرح‌های ارزیابی هستند که امکان تغییر در نگرش مدیران را میسر ساخته، آنها را وامی‌دارند تا دستاوردهای کوتاه‌مدت را در راستای تحقق مقاصد و آرمان‌های اصلی سازمان ارزیابی کنند. بهینه‌سازی روندهای آتی هر سازمان منوط به اجرای نتایج حاصل از نظام‌های ارزیابی عملکرد منابع انسانی و واحدهای اجرایی و عملیاتی سازمان است. بنابراین، از نظام جامع نظارت و ارزیابی سازمان‌ها می‌توان به‌عنوان یکی از ابزار بسیار مهم در بهبود مدیریت آن سازمان یاد کرد.

طرح مسئله

نظارت و ارزیابی در کلیه امور موضوعی است که اگر با دقت و ریزبینی پیگیری و اعمال نشود، ممکن است مسیری را که برای رسیدن به یک هدف باید طی شود، طولانی‌تر کند و یا آن را به انحراف کامل بکشانند و موجب به‌دررفتن وقت، سرمایه و نیروی انسانی شود. در امور پژوهشی، نظارت و ارزیابی اخلاق‌مدارانه به‌میزان بیشتری موردنیاز است و اگر این پژوهش در زمینه مسائل اجتماعی باشد، در امر نظارت بر پژوهش‌ها و در نهایت ارزیابی آن باید با احتیاط هرچه بیشتر عمل کرد. نظارت دقیق در امر پژوهش موجب می‌شود که یافته‌های پژوهش بدون سوگیری،

دارای جنبه علمی، اصولی، عینی، اخلاقی و برخوردار از پایایی، روایی و قابلیت تعمیم باشند. در امر ارزیابی نیز اگر ارزیاب‌ها دارای نگاه ارزشی و اخلاقی منصفانه‌ای باشند و حب و بغض‌های شخصی را کنار بگذارند، به‌طور قطع می‌توانند برنامه‌های به‌یادماندنی و مفیدی را برای مردم جامعه تهیه کنند. (مجبی، ۱۳۸۰: ۱۷۹)

مسئله‌ای که در اینجا مدنظر است بحث «آموزشی‌بودن» رادیو به‌عنوان یک رسانه جمعی است. رادیو در کنار کارکرد «سرگرمی و تفریحی» که دارد، باید به جامعه‌پذیری ملت نیز کمک کند نه اینکه برای سرگرم‌کردن و جذب مخاطب، اخلاق و ادب را زیر پا بگذارد. به‌این‌منظور در سازمان باید یک نهاد مسئول و آگاه وجود داشته باشد که با نظارت و ارزیابی اخلاق‌مدارانه تولیدات رادیویی را بازنگری و از منحرف‌شدن احتمالی آن پیشگیری کند. حال سؤال اینجاست که این نهاد نظارتی و ارزیابی دارای چه ویژگی‌هایی است و چه هدفی را دنبال می‌کند.

نظارت

در مدیریت هر سازمان، نظارت فرایندی اساسی است. از طریق نظارت است که می‌توان به حداکثر کارایی و اثربخشی در راستای اهداف سازمان دست یافت و به صحت پیش‌بینی‌های صورت‌گرفته درمورد برنامه‌ها پی برد. از این نظر هیچ برنامه‌ای بدون نظارت به‌درستی اجرا نمی‌شود و نظارت نیز بدون وجود برنامه، مفهوم و معنی پیدا نمی‌کند. از آنجا که نظارت و کنترل، سازمان را در اصلاح انحرافات و تطابق عملکرد با اهداف مطلوب یاری می‌دهد، می‌توان گفت که نظارت، نقش پویایی در هر سازمان ایفا می‌کند. (رضائیان، ۱۳۸۰: ۸۲)

در واقع، نظارت و کنترل به‌گونه‌های مختلفی تعریف شده است. به یک عبارت، نظارت، «تلاشی است منظم درجهت رسیدن به اهداف استاندارد»، «طراحی سیستم بازخورد اطلاعات»، «مقایسه اجزای واقعی با استانداردهای ازپیش‌تعیین‌شده» و سرانجام، «تعیین انحرافات احتمالی و سنجش ارزش آنها بر روند اجرایی که دربرگیرنده حداکثر کارایی است». درواقع نظارت و کنترل، مقایسه بین باید‌ها؛ یعنی آنچه در برنامه‌ریزی پیش‌بینی شده است، و هست‌ها؛ یعنی آنچه انجام شده است، را انجام می‌دهد و این مقیاسی است که خود تأکیدی بر دائمی و مستمربودن کنترل و نظارت به‌شمار می‌رود. (همان: ۸۳ - ۸۲)

ویژگی‌های فرایند نظارت اخلاق‌مدارانه

– نقش نظارت بر روند عملکردی رسانه‌ها، نه تردیدپذیر است و نه قابل نادیده‌گرفتن. اما مهم‌تر این است که این فرایند از حیثه و میدان واقعی خود، به هر دلیل، دور نیفتد. ممکن است نظارت روندی سالم را طی کند و درخدمت‌گسترش و سلامت رسانه قرارگیرد و شاید به‌سویی رود که درمقابل روند تأثیرگذاری رسانه واقع شود.

– نظارت نباید به‌شکل وسیله‌ای تهدیدآمیز و ایزاری مهیب و غافلگیرکننده برای کارکنان رسانه درآید. نظارت فرایندی تسهیل‌کننده است نه بازدارنده. نظارت در هر نوع آن باید به‌بهبود فراگرد ارتباط میان رسانه و خانواده کمک کند، نه اینکه آن فراگرد را معطل نگاه دارد و در آن وقفه ایجاد کند.

– بهترین شکل نظارت در انواع یادشده، نظارت نامحسوس و ناپیدا است. ایجاد بخش نظارت به‌صورت عیان و مستقیم، به محیط پرنشاط که لازمه رسانه به‌شمار می‌آید، لطمه می‌زند.

– نظارت باید نتایج دوگانه تشویق و تنبیه را در پی آورد. عادت به تحقیر، توبیخ و تنزل بر اثر نظارت، محیط ناسالم و پرخطری را در رسانه پدید می‌آورد.

– کار نظارت نباید به کوشش‌های پلیسی و اطلاعاتی شبیه باشد؛ چراکه در این صورت حاصل نظارت، محیط پلیسی، محتاط و بی‌نشاطی را خواهد ساخت.

– نظارت در هیچ‌یک از اشکال خود نباید به حذف نیروی انسانی ماهر بینجامد. حذف کنارگذاشتن عوامل پدیدآورنده باید آخرین چاره باشد، نه نخستین گام. فعالیت رسانه‌های کوششی پرخطر و دشوار است. به مهارت‌رسیدن یک خبرنگار، یک تهیه‌کننده، یک صحنه‌پرداز و یا یک صفحه‌بند، هزینه‌های بسیاری را می‌طلبد. حذف این عوامل و بیهوده‌گذاشتن سرمایه‌گذاری و صرف هزینه، به‌هیچ‌روی اندیشه‌ای اقتصادی نیست. در سازمان، ناظران باید با توجیه اخلاقی نیروی انسانی ماهر آنها را برای ساخت برنامه‌های سالم و کاربردی در جامعه ترغیب کند.

– نظارت همواره باید نگاهی به پیشرفت آینده داشته باشد. نظارت به‌منظور تثبیت وضع موجود یا بازگشت به گذشته، از مفهوم و کارکرد آن به‌دور است.

- نظارت در مورد عملکرد رسانه، الزاماً باید در بیرون رسانه عملی شود؛ زیرا در غیر این صورت، حساسیت داوری ناشی از نظارت، یا به بروز فساد در واحدهای نظارتی می‌انجامد و یا به حمایت و دافعه‌های بی‌مورد.

- ناظران باید از میان عناصر بی‌نظر، بدون دخالت، آرام، آینده‌نگر و متین و متدین برگزیده شوند. اشخاص احساساتی، تند و بی‌خبر از وظیفه، هدف و کارکرد رسانه‌ها معمولاً زبان‌های چشمگیری را موجب خواهند شد.

- این نکته نیز بسیار اهمیت دارد که همه کارکنان رسانه باید به روشنی با اهداف و شیوه عمل واحدهای نظارتی آشنا باشند. پدیدآورندگان باید بدانند که ناظران در چه زمینه‌هایی، با کدام دید، با چه نتیجه و چرا داوری می‌کنند. آنان باید بدانند که گستردگی آثار نظارت از کجا تا به کجاست. (حقیقت کاشانی، ۱۳۸۰: ۱۲۳-۱۲۲)

اهداف نظارت اخلاق مدارانه

- جلوگیری از هرج و مرج: انسان‌ها با هر نظر و سلیقه‌ای نظم را دوست دارند و از هرج و مرج بیزارند. امام علی (علیه‌السلام) در نهج‌البلاغه می‌فرماید: مردم به زمامدار نیازمندند؛ خواه نیکوکار باشد یا بدکار، تا مؤمنان در سایه حکومت آن به کار خویش مشغول و کافران هم بهره‌مند شوند، و مردم در دوران حکومت او زندگی کنند. همچنین، علما در تعطیلی برخی احکام به اصل عقلایی «جلوگیری از اختلال نظام» تمسک می‌جویند.

از این رو، اگر بنا باشد هر شخص و گروهی، هر برنامه‌ای را با هر پیامدی به‌عنوان سرگرمی و تفریح مطرح و به افکار و احساسات و آبروی دیگران بی‌احترامی کند، هرج و مرجی روانی و فکری ایجاد می‌شود. آرامش و نظم عملی اجتماع نیز بر اثر اختلال روحیه و افکار، مختل می‌شود. به‌همین دلیل، جوامع استانداردهایی را وضع کردند و مانع از تخطی از معیار مطلوب می‌شوند. البته این استانداردها مبنای اخلاقی دارند.

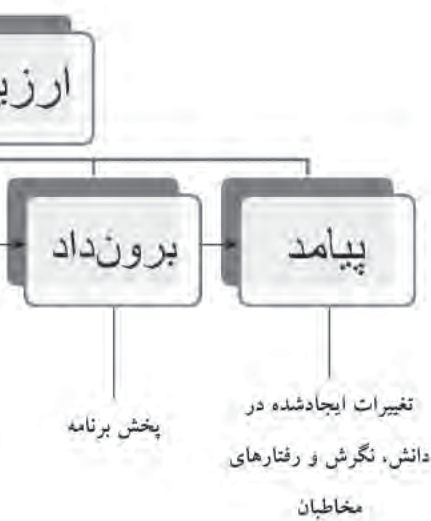
- امر به معروف و نهی از منکر: در جامعه اسلامی همه افراد در قبال یکدیگر مسئول هستند؛ چراکه پاکسازی جامعه از مفاسد و موانع گسترش دین و دینداری، همیاری تمام افراد اجتماع دینی را می‌طلبد. در روایات آمده است: «هر کس امر به معروف و نهی از منکر کند، جانشین خداوند در زمین و جانشین رسول خدا و جانشین کتاب خداست». اگر این دو وظیفه به‌طور

صحیح انجام شوند، جامعه از پر نگاه سقوط نجات یافته و به‌سوی اوج تکامل انسانی پر می‌گشاید. در باب ضرورت و لزوم این دو فریضه‌ای که از فروع دین محسوب می‌شوند، آیات و روایات و بحث‌های فقهی فراوانی داریم که بیان تمامی آنها، در این مقال ممکن نیست. در روایتی، پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) فرمودند: «کلکم راع و کلکم مسئول عن رعیتة»؛ «همه شما نگهبانید و همه شما در قبال زیردستان مسئولید.» طبق این حدیث، هر مسلمانی موظف است در مقابل منکرات ایستادگی کند و برای جلوگیری و انهدام آن بکوشد.

وقتی به فهرست منکرات در دیدگاه قرآن مراجعه می‌کنیم، می‌بینیم نظریات ضد دین، نظیر: کفر، مخالفت با راهنمایان دین، پندار سپری شدن زمان دین، توجه به تبلیغات باطل و قرار گرفتن تحت تأثیر آن چون به رادیوهای بیگانه گوش دادن، انکار وجود روح و آخرت، تقویت باطل، پشت کردن به دین و... همه جزء منکرات هستند. همچنین، اعمال فاسد مانند تبهکاری، قتل، سرقت، شایعه‌پراکنی، نفاق و دورویی، عصیان و گناه، نزاع، ظلم و ستم، خیانت به بیت‌المال و موارد زیادی که به عفت و سلامت اخلاقی جامعه ضرر می‌زنند، همگی از منکرات محسوب می‌شوند. مسئله‌ای که اکنون در جامعه ما رو به رشد است، تجمل‌گرایی و اثرات مخرب آن است که رادیو به‌عنوان رسانه‌ای ملی وظیفه دارد با امر به معروف و نهی از منکر جامعه را به‌سوی ساده‌زیستی هدایت کند.

اگر سعی شود انجام این دو فریضه به نحوی در رادیو نهادینه شود؛ یعنی جمعی که علاوه بر داشتن تعهد و مسئولیت، خیره و آشنا به روش‌ها و مصادیق و مراتب بوده، دارای شرایط امر به معروف و نهی از منکر هستند، در حوزه کاری تخصصی خود امر و نهی کنند، بهتر اثر می‌کند و تحقق این دو فریضه را سریع‌تر تسهیل می‌بخشد. اینگونه است که می‌توانیم به اهداف اخلاق مدارانه نظام جمهوری اسلامی نزدیک‌تر شویم. (تقدیری، ۱۳۷۵: ۱۲۲)

- رعایت حقوق جمعی: در میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی آمده است: «هر کس حق آزادی بیان دارد. این حق شامل: آزادی تفحص، تحصیل، اشاعه اطلاعات و افکار از هر قبیل بدون توجه به سرحدات، خواه شفاهی یا به‌صورت نوشته یا مطبوع یا به‌صورت هنر یا به

هر وسیله دلخواه دیگر است» و لذا با نظارت و کنترل مخالف هستند. اما روشن است که ممکن است حقوق فردی در برخی موارد با حقوق فردی دیگران و همچنین حقوق عامه مردم تعارض پیدا کند.

با بررسی روانشناختی انسان می‌بینیم افکار او تأثیرپذیر است و اعمال دیگران در روحيات و احساسات او اثر می‌گذارد. بنابراین ممکن است بیان جمله‌ای همچون نیشتر بر قلب دیگری فرو رود؛ به نحوی که اثر آن کمتر از زخم شمشیر نباشد. گفته‌اند: «زخم زبان، بدتر از زخم شمشیر است.» پس با توجه به اینکه رادیو یک منبع مهم اطلاعاتی و آموزشی است، نتیجه می‌گیریم که رادیو موظف است با تولید برنامه‌های کاربردی خود شیوه‌های درست زندگی کردن را در جامعه رواج دهد و حقی را که عهده‌دار است به نحو احسن انجام دهد.

ارزیابی و کاربرد آن در رادیو

به‌طور کلی، یک نظام یا سیستم، مجموعه‌ای از اجزای وابسته به یکدیگر است که برای تأمین هدف معینی استقرار یافته است. اجزای اصلی یک سیستم عبارتند از: درون‌داد، فرایند، برون‌داد و پیامد. مجموعه درون‌داد یک نظام که در اثر فرایند دستخوش تغییرات می‌شود و به‌صورت برون‌داد ظهور می‌کند، اثراتی را در محیط بر جای خواهد گذاشت که به آن «پیامد» می‌گویند. به‌منظور کنترل و بهره‌گیری هر چه بیشتر از منابع و به‌منظور رسیدن به برون‌داد و پیامد موردنظر، وجود ساز و کاری برای سنجش میزان دستیابی به اهداف ازپیش‌تعیین‌شده، امری ضروری است. در ساخت برنامه‌های رادیویی، این سیستم را به‌صورتی که در نمودار آمده می‌توان نشان داد. برای مشخص کردن میزان دستیابی به اهداف تعیین‌شده هر برنامه، ارزیابی برنامه ضروری به‌نظر می‌رسد. در واقع، ارزیابی به‌مفهوم تعیین ارزش‌هایی برای قضاوت درباره میزان، درجه، حالت، کیفیت و یا اثربخشی موضوع مورد ارزیابی است. تایلر در سال ۱۹۵۰، ارزیابی را «فرایند تعیین میزان انطباق هدف‌ها و کارکردهای برنامه» تعریف کرده است. اما تعریف ارزیابی در دهه ۱۹۶۰، توسعه بیشتری یافت و رابطه آن با تصمیم‌گیری را نیز دربرگرفت. از این پس، فراهم کردن اطلاعات برای تصمیم‌گیران در کانون توجه قرار گرفت. گروهی از مؤلفان مانند

استافیل بیم ارزیابی را به‌گونه‌ای فردی و به‌عنوان طرح‌ریزی، یا به‌دست‌آوردن و تهیه اطلاعات مفید برای داوری تعریف کرده‌اند. فیلیپس نیز ارزیابی را به‌معنی «سنجش ارزش یک برنامه برای تعیین میزان تأثیر یا سودمندی آن» تعریف کرده است. کرونیخ ارزیابی را «گردآوری و کاربرد اطلاعات به‌منظور اخذ تصمیم درباره یک برنامه» تعریف می‌کند و وار نیز معتقد است که «برای اجرا و ارزیابی یک برنامه باید به چهار مرحله زمینه، درون‌داد، فرایند و پیامد» توجه داشت. وی این مدل را تحت‌عنوان «سیپو» نام‌گذاری کرد. اودیورنه معتقد است که برای انجام ارزیابی جامع و کامل، استفاده از روشی نظام‌دار، یعنی روشی که بتواند تغییراتی را در رفتار، مهارت و کارایی مخاطبان به‌وجود آورد، ضروری است. پوفام ارزیابی را در سطحی بسیار کلی، به‌عنوان «سنجش شایستگی» تعریف می‌کند و کرک پاتریک معتقد است که در ارزیابی یک برنامه باید به «اصلاح واکنش‌ها، عقاید و اندیشه‌های مخاطبان» توجه داشت. بیسای ارزیابی را در تعریف گسترده‌تری، به‌عنوان «فرایند نظام‌دار گردآوری و تعبیر شواهدی که منجر به داوری ارزشی می‌شود و در نهایت به‌عمل می‌انجامد»، مطرح می‌کند و سیبرنتیک معتقد است در کار ارزیابی همواره «زمینه‌ای سیاسی» وجود دارد که باید مورد توجه قرار گیرد.

در مدیریت اسلامی نیز به سه نوع ارزیابی اشاره می‌شود:

الف- روش مستقیم و بدون واسطه: در این روش ارزیابی درونی است و اساس آن ایمان به صفت دانایی و آگاهی ذات اقدس الهی است.

ب- روش مستقیم و باواسطه: در این روش ارزیابی بیرونی است و اساس آن نظارت آشکار مدیران و بازرسان بر امور و بررسی عملکرد افراد است.

ج- روش غیرمستقیم: در این روش از بازرسان پنهان و مخفی استفاده می‌شود. در اسلام زمینه‌های اعتقادی به‌گونه‌ای است که بهترین بستر رشد را برای ارزیابی درونی- که بهترین و کاراترین نوع ارزیابی است- فراهم می‌آورد. خداوند تعالی در آیه ۱۹ سوره نحل می‌فرماید: «و خدا هر چه را پنهان و آشکار دارید به همه آگاه است و از مؤاخذه خدا بترسید و ترک ریا و اعمال زشت کنید.» و یا حضرت علی در

نامه ۴۰ خود در توصیه به یکی از کارگزارانش می‌فرماید: «آیا تو به معاد و بازگشت ایمان نداری و از موشکافی در حساب و بازپرسی نمی‌هراسی؟» و یا در خطبه ۸۲ می‌فرماید: «شما امتحان می‌شوید و به حساب آنچه در دنیا گفته و انجام داده‌اید رسیدگی می‌کنند.» پیامبر اکرم نیز نظارت و کنترل را فرایندی فراگیر و همگانی می‌داند و مسئولیت جمعی افراد را در مقابل عملکردشان تصریح می‌کند: «کلکم راع و کلکم مسئول». بنابراین، مشاهده می‌شود که اساس دین مبین اسلام بر مراقبت، نظارت، رسیدگی و به‌طور کلی ارزیابی افراد توسط خود و یا به‌عبارت دیگر ارزیابی درونی قرار دارد و با توجه به اهمیت و اصالتی که اسلام برای نفوس انسان‌ها قائل است، این وظیفه سنگین بر دوش آنها نهاده شده که با تسلط بر نفس خود و با نظارت و ارزیابی دقیق رفتار خود، راه حقیقت و هدایت و رستگاری خویش را هموار سازند. (پورکریمی، ۱۳۸۰: ۱۵۰-۱۴۷)

اهداف و ویژگی‌های ارزیابی اخلاق مدارانه

اهداف
به‌طور کلی، هدف اصلی ارزیابی، بهبود کیفیت در مقوله مورد ارزیابی و در اینجا ساخت و درج برنامه‌های رادیویی است. در ارزیابی اخلاق مدارانه باید ابعاد آن را مشخص و برطبق آن، برنامه‌های رادیو را ارزیابی کرد. از مهم‌ترین مؤلفه‌های اخلاق در فرهنگ و دین ما می‌توان به ساده‌زیستی، رعایت ادب، رعایت احترام به دیگران، رعایت حق‌الناس و تشویق به تعاون و همکاری، کمک به زبردستان و ... اشاره کرد و از آن نام برد. پس قدم اول در این نوع ارزیابی، سنجیدن برنامه‌ها با این مؤلفه‌هاست، که به‌منظور این کار ارزیابی باید ابتدا درون سازمان صورت گیرد تا در مرحله بعد به ارزیابی بیرونی دست یابیم. برای این ارزیابی درونی سه هدف ویژه را نیز می‌توان در نظر گرفت:

- ۱- تعیین جنبه‌های مختلف کیفیت یک سیستم (برنامه رادیویی)
- به‌عنوان نمونه، برای مشخص کردن جنبه‌های کیفی یک برنامه رادیویی ملاک‌های زیر قابل طرح است:
- صداپردازی؛
- گزارشگری؛
- نویسندگی؛
- گویندگی و اجرا؛

- تهیه‌کنندگی و سردبیری؛
- رضایت مخاطبان؛
- انطباق برنامه پخش شده با طرح مصوب.
۲- کمک به خودتنظیمی سیستم (تولید برنامه رادیویی)
در این روش، با توجه به اینکه اعضای سیستم، خود به ارزیابی خود می‌پردازند، نوعی خودتنظیمی در بین سیستم رواج می‌یابد و افراد درون یک نظام داوطلبانه برای بهبود کیفیت کار خویش تلاش می‌کنند.

۳- مشارکت دادن اعضای گروه یا سیستم تیم یا گروه برنامه‌ساز در ارتقای کیفیت برنامه یکی از ثمرات جاری و باقی ارزیابی درونی، ترویج روحیه مشارکت گروهی اعضا در انجام فعالیت مدیریتی و به‌عبارت دیگر، نوعی مدیریت مشارکتی است. در این روش، افراد سیستم به‌نوعی خود به قضاوت کار خود می‌پردازند و به این ترتیب هدف اصلی ارزیابی را که بهبود کیفیت برنامه است، با اشتیاق فراوان پیگیری می‌کنند.

ویژگی‌های ارزیابی

- ارزیابی برای یک نظام (ساخت برنامه رادیویی) یا سیستم این فرصت را فراهم می‌آورد که وضعیت موجود خود را تصویر کرده، مشخص سازد به کجا باید برود و تا چه اندازه توانایی رسیدن به نقطه مطلوب را دارد.
- ارزیابی با تصویر کردن چگونگی کیفیت، عوامل مورد ارزیابی را پیش روی اعضا قرار می‌دهد و راه را برای تصمیم‌گیری درمورد آینده بهتر نشان می‌دهد. به هر ترتیب ارزیابی موجب تعریف درست مجموعه، آگاهی از روند اجرایی آن و درک نظریات جامعه می‌شود و اعضا را وادار دارد که برای رسیدن به آینده‌ای بهتر و کیفیتی برتر تلاش کنند.

- ارزیابی باعث می‌شود که یک مجموعه برنامه‌ساز بخش مهمی از فرایند رشد خود را تضمین کرده، به‌سوی آن گام بردارد.
- ارزیابی تأکید فراوان بر برنامه‌هایی دارد که از طریق آنها مأموریت، جایگاه، اهداف و نقاط ضعف یک مجموعه معین می‌شود و آن مجموعه برای تضمین و بهبود کیفیت خود روش‌های مفیدی را اتخاذ می‌کند.

- تدوین و توزیع گزارش‌های ارزیابی توأم با روش‌هایی است که به اصلاح برنامه منتهی می‌شود.

- ارزیابی در مرحله اول اعتباربخشی بوده و می‌تواند برای رتبه‌بندی گروه‌های برنامه‌ساز مفید باشد.
- ارزیابی نوعی درون‌نگری است که تصویر حقیقی از واقعیت موجود را نشان می‌دهد. به‌عبارت دیگر، در ارزیابی، اعضا در پی توجیه و دفاع از وضع موجود بر نمی‌آیند.
- ارزیابی هم به دلیل ماهیت فرایندی آن و هم به دلیل تغییرات انجام‌شده ناشی از نتایج ارزیابی در فرایند برنامه‌ریزی به نوعی آینده‌نگری منجر می‌شود.

البته همه این نکات منوط بر آن است که ارزیاب درمورد موضوع مورد ارزیابی برنامه رادیویی، اطلاعات کافی درباره محتوای اخلاقی، ساختار، گستره و اهداف آن داشته باشند.

راهکارهای پیشنهادی:

- آشنایی تولیدکنندگان و کارکنان رادیو با مسائل اخلاقی؛
- گوشزد کردن جایگاه رادیو در میان مردم به کارکنان سازمان؛
- ایجاد یک فضای اخلاقی و تعاونی در میان خود کارکنان؛
- ارزیابی و نظارت برنامه‌ها توسط خود تولیدکنندگان؛
- ارزیابی و نظارت به‌صورت دوستانه و مشارکتی باشد نه از بالا به پایین؛
- ترغیب تولیدکنندگان به شناسایی معضلات اخلاقی جامعه و تولید برنامه منطبق با آن موضوعات و سنجش تأثیر برنامه‌ها در میان مردم.

منابع و مأخذ

- پورکریمی، جواد (۱۳۸۰). «ارزیابی درونی و کاربرد آن در رادیو». فصلنامه پژوهش و سنجش.
- تقدیری، محمد (۱۳۷۸). آسیب‌شناسی ارتباطات، رویکرد اخلاق در رادیو. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه.
- حقیقت کاشانی، محمود (۱۳۸۰). «رسانه‌های جمعی، ارزشیابی و کنترل، تغییرات سازمانی». فصلنامه پژوهش و سنجش.
- رضائیان، مرضیه (۱۳۸۰). «مروری بر نقش تحلیل محتوا بر نظارت و ارزیابی». فصلنامه پژوهش و سنجش.
- قاسمی، ابوالحسن (۱۳۸۰). «نظارت و ارزیابی در فرایند برنامه‌سازی». فصلنامه پژوهش و سنجش.
- محبی، فاطمه (۱۳۸۰). «نظارت و ارزیابی در حوزه پژوهش». فصلنامه پژوهش و سنجش.